

TEMA 36. Sedma zapovijed Dekaloga

„Sedma zapovijed zabranjuje nepravedno uzimanje ili zadržavanje dobara ili oštećivanje bližnjeg svoga na bilo koji način u odnosu na njegova dobra. Zapovijeda pravdu i milosrđe u brizi za zemaljska dobra i plodove ljudskog rada. Za opće dobro, zahtijeva poštovanje prema univerzalnom odredištu dobara i poštovanje prava na privatno vlasništvo.

25.11.2012.

„Sedma zapovijed zabranjuje nepravedno uzimanje ili zadržavanje dobara ili oštećivanje bližnjeg svoga na bilo koji način u odnosu na njegova dobra. Zapovijeda pravdu i milosrđe u brizi za zemaljska dobra i plodove ljudskog rada. Za opće dobro, zahtijeva poštovanje prema univerzalnom odredištu dobara i poštovanje prava na privatno vlasništvo. Kršćanski život teži podređivanju dobara ovoga svijeta Bogu i bratskom milosrđu" (KKC, 2401).

• 1. Univerzalna sudbina i privatno vlasništvo dobara

„Na početku je Bog povjerio zemlju i njezine izvore zajedničkom ophođenju čovječanstva, da se o njima brine, gospodari im radom i

uživa u svojim plodovima (usp. *Iz* 1:26-29). Dobra stvaranja su namijenjena za cijelu ljudsku rasu" (KKC 2402).

Međutim, „preuzimanje vlasništva je legitimno za osiguravanje slobode i dostojanstva osoba i za pomaganje svakom od njih da zadovolji svoje temeljne potrebe i potrebe onih za koje je odgovoran" (*Ibid.*).

„*Pravo na privatno vlasništvo, zadobiveno ili primljeno na pravedan način, ne odmiče se od izvornog dara zemlje cijelom čovječanstvu. Univerzalni cilj dobara ostaje praiskonski*[1], čak i kada promoviranje općeg dobra zahtijeva poštovanje prema pravu na privatno vlasništvo i njegovo korištenje" (KKC 2403). Poštivanje prava na privatno vlasništvo je važno za uredan razvoj društvenog života.

„U svojoj upotrebi stvari čovjek treba gledati na vanjska dobra koja

legitimno posjeduje ne samo kao da su isključivo njegova već zajednička s drugima, na način da mogu koristiti drugima kao i njemu (II. Vatikanski Koncil, Konstit. *Gaudium et spes*, 69, 1). Vlasništvo nad bilo kojim sredstvom čini vlasnika službenikom Providnosti, sa zadaćom oplođivanja i korištenja istog na korist drugima, prvo svojoj obitelji" (KKC 2404).

Marksistički socijalizam i osobito komunizam, u traženju, između ostalog, potpunu podređenost individualnog društvu, nijeće pravo osobe na privatno vlasništvo dobara proizvodnje (onih koja se koriste za proizvodnju ostalih dobara, poput zemlje, nekih industrija, itd.), potvrđujući da samo država može posjedovati ta dobra, kao uvjet za stvaranje „besklasnog" društva.[2]

„Crkva je odbila totalitarne i ateističke ideologije u modernom vremenu povezane s 'komunizmom'

ili 'socijalizmom'. Na sličan je način odbila prihvatiti, u 'kapitalističkoj' praksi, individualizam i potpuno prvenstvo zakona tržišta iznad ljudskog rada" (KKC 2425).[3]

- **2. Upotreba dobara:
umjerenost, pravednost i
solidarnost**

„U ekonomskim stvarima, poštovanje prema ljudskom dostojanstvu zahtjeva življenje krijepesti *umjerenosti*, kako bi smanjili povezanost s dobrima ovoga svijeta; življenje krijepesti *pravednosti*, kako bi sačuvali pravo svojeg bližnjeg i podali mu što ga ide; i življenje *solidarnosti*" (KKC 2407).

Krijepest *siromaštva*, koja je dio umjerenosti, ne sastoji se u „neposjedovanju" stvari, već u tome da nismo vezani za materijalna dobra, da smo zadovoljni s onime što je dovoljno za trijezan i umjeren život[4], kao i korištenje dobara na

služenje drugima. Naš Gospodin nam je dao primjer siromaštva i odvojenosti od samo svojeg dolaska na svijet do smrti na Križu (usp. 2. Kor 8, 9). Jednako je tako upozorio na štetu koju vezanost uz bogatstvo može uzrokovati: *Bit će teško bogatašu ući u kraljevstvo nebesko* (Mt 19:23).

Kao moralna krijepost, *pravednost* se sastoji od navike gdje s čvrstom i trajnom voljom netko drugima daje ono što ih ide. Pravednost između pojedinih osoba se zove *zamjenička* (*komutativna*) pravednost (primjerice plaćanje duga); *distributivna* pravednost „regulira što zajednica duguje svojim građanima u odnosu na njihove doprinose i potrebe (KKC 2411)[5]; i *pravna* pravednost je ona koju građanin ima prema zajednici (primjerice, plaćanje pravednih poreza).

Krijepost *solidarnosti* je „čvrsta i stalna odluka na inzistiranju njegovanja općeg dobra, koje je dobro svake osobe, jer smo svi uistinu odgovorni za sve.”[6]
Solidarnost je „dijeljenje duhovnih dobara čak i više nego materijalnih” (KKC 1948).

• 3. Poštovanje dobara drugih

Sedma zapovijed zabranjuje nepravedno uzimanje ili zadržavanje onoga što je od našeg bližnjeg, ili uzrokovanje štete njegovim materijalnim dobrima. *Krađa* se čini onda kada potajno uzimamo nečija dobra. *Pljačka* je nasilno uzimanje tuđih dobara. *Prijevara* je krađa sredstvima zavaravanja nečijeg bližnjeg zamkama, lažnim dokumentima, itd., ili zadržavanje njegove plaće. *Lihvarenje* se sastoji u traženju većih kamata nego je to zakonski za posuđen novac (najčešće,

iskorištavanje bližnjeg u financijskim teškoćama).

„Moralno su nedopušteni još i: špekulacija kojom se umjetno mijenja procjena dobara, u cilju da se od njih izvuče korist na štetu drugoga; podmićivanje kojim se izokreće sud onih koji moraju donijeti odluke u skladu s pravom; prisvojenje i privatna uporaba društvenih dobara nekog poduzeća; loše obavljeni radovi, varanje u prijavi porezne osnovice, krivotvorenje čekova i računa, pretjerano trošenje, rasipništvo. Hotimično činiti štetu privatnim ili javnim vlasništvima protivno je moralnom zakonu i zahtijeva odštetu" (KKC 2409).

„Ugovori podliježu *zamjениčkoj (komutativnoj)* pravednosti koja ravna razmjenama među osobama u punom poštivanju njihovih prava. Zamjениčka pravednost strogo

obvezuje; ona zahtjeva zaštitu prava vlasništva, plaćanje dugova i vršenje slobodno ugovorenih obveza. (KKC 2411). „Ugovori [se moraju] strogo poštovati, ukoliko je preuzeta obveza moralno ispravna" (KKC 2410).

Postoji *obveza davanja odštete*:
svatko tko je učinio nepravdu mora obešteti učinjeno zlo u onoj mjeri u kojoj je to moguće. *Povrat ukradenih dobara* – ili barem želja i namjera da se to učini – je potrebno da bi se primilo sakramentalno odrješenje. Dužnost povrata je hitna obveza: zadržavanje krivca povećava štetu kreditora i krivnju dužnika. Fizička ili moralna nemogućnost, dok god traje, oslobađa od dužnosti nadoknade. Dužnost se može otkloniti kada, na primjer, kreditor oprosti dug.[7]

• 4. Društveni nauk Crkve

„Kada [Crkva] vrši poslanje naviještanja Evandjelja, ona, u ime

Kristovo, svjedoči čovjeku o njegovom vlastitom dostojanstvu i o zvanju na zajedništvo osoba; ona ga uči zahtjevima pravde i mira, sukladno mudrosti Božjoj" (KKC 2419). Zbirka ovih učenja o principima koji bi trebali voditi društveni život zove se *društveni nauk* i dio je Katoličkog moralnog nauka.[8]

Među temeljnim učenjima društvenog nauka Crkve su: 1) transcendentarno dostojanstvo ljudi i nepovredivost njihovih prava; 2) prepoznavanje obitelji utemeljene na istinskom nerazrješivom braku kao temeljne ćelije društva, kao i potrebu da ju se zaštiti čvrstim zakonima o braku, obrazovanju i javnom moralu; 3) učenja koja se tiču općeg dobra i uloge države.

Zadaća crkvene hijerarhije se razlikuje od zadaće političke vlasti. Cilj Crkve je nadnaravan i njezina

zadaća je dovoditi ljude do spasenja. To je razlog da, kada Učiteljstvo priča o vremenitim aspektima općeg dobra, to čini na način kao da je uređeno prema vrhovnom Dobru, našoj krajnjoj sudbini. Crkva daje moralnu prosudbu ekonomskih i društvenih pitanja „kada to zahtijeva temeljno pravo osoba ili spašavanje duša.”[9]

Važno je naglasiti sljedeću točku: „Ne spada na crkvene pastira izravno se uplitati u političko djelo i u organizaciju društvenog života. Ta zadaća spada u zvanje *vjernika laika*, koji sa svojim sugrađanima djeluju na vlastitu inicijativu” (KKC 2442). [10]

• 5. Ekonomska aktivnost i društvena pravda

„Ljudski rad proizlazi neposredno od osoba stvorenih na sliku Božju, i pozvanih produžiti, jedni s drugima i jedni za druge, djelo stvaranja,

ovladavajući zemljom (usp. *Izl* 1: 28; II. Vatikanski Sabor, Konst. *Gaudium et spes*, 34; sv. Ivan Pavao II, Enc. *Centessimus annus*, 31). Rad je dakle dužnost; 'Tko ne će da radi, neka i ne jede' (2. *Sol* 3:10; usp. 1. *Sol* 4:11). Rad časti Stvoriteljeve darove i primljene talente. On može biti i otkupiteljski" (KKC 2427). Radeći u jedinstvu s Isusom, surađujemo sa Sinom Božjim u njegovu otkupiteljskom djelu. Rad je sredstvo posvećenja osoba i zemaljskih stvarnosti Duhom Kristovim (usp. *Ibid.*).[11]

U radu, „Svatko ima pravo na ekonomsku inicijativu, svatko će svoje talente zakonito upotrebljavati da bi pridonio obilju od kojeg svi mogu imati koristi i da bi ubrao pravedne plodove svojih napora. Pazit će da se ravna po odredbama što ih zakonite vlasti donose u cilju općeg dobra (usp. sv. Ivan Pavao II,

Enc. *Centesimus annus*, 1. svibanj 1991, 32, 34)" (KKC, 2429).[12]

Odgovornost države: „Ekonomska aktivnost, posebno aktivnost tržišne ekonomije, ne može se provoditi u institucionalnom, pravnom ili političkom vakuumu. Upravo suprotno, pretpostavlja sigurna jamstva osobne slobode i privatnog vlasništva, kao i stabilnu valutu i učinkovite javne službe. Stoga je prva zadaća države jamčiti tu sigurnost, kako bi oni koji rade i proizvode mogli uživati u plodovima svojeg rada i tako biti ohrabreni raditi učinkovito i pošteno.”[13]

Oni koji su odgovorni za poslove „imaju obvezu uzimanja u obzir dobrobiti osoba, a ne samo povećanje profita. Međutim, profit je potreban. Profiti omogućava ulaganja koja osiguravaju budućnost posla i zaposlenja" (KKC 2432). Oni koji upravljaju poslom „su odgovorni

društvu za ekonomske i ekološke posljedice svojeg djelovanja."[14]

„Pristup zaposlenju i profesijama mora biti dostupan svima bez nepravedne diskriminacije: muškarcima i ženama, zdravima i s poteškoćama, domaćima i strancima (usp. sv. Ivan Pavao II, Enc. *Laborem exercens*, 14. rujna 1981, 19; 22-23). Sa svoje strane bi društvo trebalo, sukladno situaciji, pomoći građanima da pronađu posao i zaposlenje (usp. sv. Ivan Pavao II, Enc. *Centesimus annus*, 48)" (KKC 2433). „Pravedna plaća je legitiman plod rada. Odbiti je ili zadržati može biti teška nepravda" (KKC 2434).[15]

Socijalna pravda: ovaj je izraz ušao u upotrebu u 20. stoljeću i odnosio se na univerzalnu dimenziju problema pravde koja se pojavio. „Društvo osigurava društvenu pravdu kada osigurava uvjete koji omogućuju društvima ili pojedincima da dobiju

ono što trebaju, sukladno svojoj prirodi i zvanju" (KKC 1928).

Pravednost i solidarnost među narodima:"Bogati narodi imaju tešku moralnu odgovornost prema narodima koji ne mogu sami osigurati sredstva svoga razvitka, ili su u tome bili spriječeni tragičnim povijesnim događajima. To je dužnost solidarnosti i ljubavi; to je i obveza pravednosti ako blagostanje bogatih naroda proizlazi iz izvora koji nisu bili pravedno plaćeni" (KKC 2439).

„Izravna pomoć jest prikladan odgovor na neposredne, izvanredne potrebe, prouzročene, na primjer, prirodnim katastrofama, pošastima itd. Ali ona nije dovoljna za prevladavanje teških nevolja prouzročenih stanjem oskudice ni za trajno zadovoljenje potreba" (KKC 2440).

Treba također „reformirati“ međunarodne ekonomske i financijske ustanove, kako bi bolje promicale pravične odnose s manje uznapredovalim zemljama (usp. *ibid*; sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30. prosinac 1987, 16).

• 6. Pravda i milosrđe

Milosrđe – *foma virtutum*, oblik svih *krijeposti* – je na višoj razini od pravde. Pokazuje se ne samo, ili prvenstveno, *dajući* više nego što treba samo po pravdi. Milosrđe se prije svega sastoji u davanju samog sebe (s obzirom da je to ljubav), te mora uvijek slijediti pravdu, oživljavajući je iznutra. Zajedništvo pravde i milosrđa se, primjerice, pokazuje u davanju onoga što je potrebno s radošću, ne mareći samo za prava drugih, već i za njihove potrebe i općenito provodeći pravdu koja je pročišćena i puna razumijevanja.[16]

Pravda uvijek mora biti *upoznata* s pravednošću. Besplodno je pokušati riješiti probleme ljudi koji žive zajedno samo pravednošću koja je shvaćena kao anonimno „prikladno funkcioniranje“ društvenih struktura: „Kada se suočavaš s problemima, pokušaj ne preuveličati pravdu do točke zaboravljanja milosrđa“ (Sv. Josemaría, *Brazda*, 973).

Pravda i milosrđe su oboje potrebni kada se brinemo za one koji su u potrebama (siromašni, bolesni itd.). Stanje društva nikada ne će dostići točku u kojoj će osobna pozornost materijalnih i duhovnih potreba nečijeg bližnjeg biti suvišna. Čineći djela milosrđa, materijalna i duhovna, će uvijek biti potrebno (usp. *KKC* 2447).

Ljubav – milosrđe – će uvijek biti potrebno, čak i u najpravednijim društvima. Nikakav politički sustav,

koliko god je pravedan, ne može služiti potaknut velikom ljubavlju. Svatko tko želi ispustiti ljubav, zanemaruje čovjeka kao ljudsku osobu. Uvijek će biti patnje koja traži savjet i pomoć. Uvijek će biti usamljenosti. Uvijek će biti situacija materijalne potrebe koja zahtijeva pokazivanje konkretne ljubavi za svojeg bližnjeg. Država koja želi osigurati sve, koja preuzima sve, završava kao birokracija koja ne može osigurati osnovne potrebe ljudi koji pate – bilo kojeg ljudskog bića: nježnu osobnu pažnju." [17]

Ljudska bijeda privlači samilost Krista Spasitelja koji je htio da je uzme na se i da se poistovjeti s *najmanjima između braće* (Mt 25:40). Stoga pritisnutima bijedom ide *prednost ljubavi* Crkve, koja, sve od svojih početaka, unatoč nevjernosti mnogih svojih članova, nije se prestala zalagati da ih pridiže, štiti i oslobađa (usp. KKC 2448).

Pau Agulles

Osnovna literatura

Katekizam Katoličke Crkve
2401-2463.

Preporučena literatura

Sv. Josemaría, „Život pred Bogom i pred ljudima", u *Prijateljima Božjim*, 154-174.

.....

[1] Ova činjenica ima posebnu moralnu važnost u slučajevima stvarne opasnosti gdje osoba mora koristiti dobra drugih za osnovne potrebe.

[2] Dvadeseto je stoljeće vidjelo tužne posljedice, kako ekonomske tako i društvene, ove ideologije.

[3] Usp. Sv. Ivan Pavao II, Enc. *Centessimus annus*, 1. svibnja 1991, 10, 13, 44.

„Reguliranje ekonomije samo centraliziranim planiranjem iskrivljuje osnovu društvenih veza, reguliranjem samo zakonom tržišta ne podupire društvenu pravednost, jer 'ima mnogo ljudskih potreba koje tržište ne može zadovoljiti' (sv. Ivan Pavao II, Enc. *Centessimus annus*, 34). Razumna regulacija tržišta i ekonomske inicijative, uz zadržavanje pravilne hijerarhije vrijednosti s pogledom na opće dobra, treba biti zapovjedbena" (KKC 2425).

[4] Usp. Sv. Josemaría, *Put*, 631.

[5] Distributivna pravednost potiče one koji upravljaju društvom na raspodjelu općeg dobra, kako bi dali časti ili poslove onima koji ih zaslužuju, bez favoriziranja.

[6] Sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30. prosinac 1987, 38.

[7] "Oni koji su, izravno ili neizravno, prisvojili neko tuđe dobro, dužni su vratiti ga, ili vratiti jednaku vrijednost u naravi ili u vrsti, ako je stvar nestala, kao i plodove i koristi što bi ih od toga zakonito dobio vlasnik. Isto tako dužni su vratiti, u razmjeru svoje odgovornosti i probitka, svi oni koji su na neki način sudjelovali u krađi" (KKC 2412). U slučajevima kada se ne može pronaći vlasnik nekog dobra, osoba koja ga posjeduje ga *u dobroj volji* može zadržati; dok se nešto posjedovano *u lošoj volji* – nešto ukradeno, primjerice – mora dati siromašnima ili za dobrotvorni rad.

[8] Usp. sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 41.

[9] II. Vatikanski Koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 76; usp. KKC, 2420.

[10] "Društveno djelovanje može preuzeti razne konkretne oblike. Uvijek bi trebalo na umu imati ope dobro i biti u skladu s porukom Evanđelja i učenjem Crkve. Uloga je laika 'zauzeti se za vremenite stvarnosti s kršćanskom preuzetnošću, kojom trebaju pokazati da su svjedoci i instrumenti mira i pravde' (Sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 47)" (KKC, 2442). Usp. također Sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sollicitudo rei socialis*, 42.

„Svećenik bi, krijepošću svoje zadaće podučavanja, trebao propovijedati kršćanske krijeposti i svoje praktične zahtjeve i manifestacije konkretnih uvjeta života ljudi kojima je svećenik. Također bi trebao učiti ljude da poštuju i cijene dostojanstvo i slobodu koju je Bog dao ljudima, kao i posebno natprirodno dostojanstvo koje kršćani primaju na Krštenju". „Niti jedan svećenik koji ispunjava ovu dužnost svog svećeništva nikada

ne može biti optužen, osim neupućenošću loše vjere, za upetljavanje u politiku. Niti bi se moglo reći da se njegovo poučavanje preklapa s apostolskim zadaćama koje pripadaju isključivo laicima, uređivanje vremenitih struktura i zanimanja na kršćanski način" (Sv. Josemaría, *Razgovori*, 5).

[11] "Profesionalne djelatnosti (i vođenje kućanstva je prvorazredno zanimanje) svjedočanstvo su ljudskoga dostojanstva, prilika za razvoj osobnosti, veze jedinstva s drugima, izvori sredstava za život, način na koji se može pomoći napretku društva u kojem živimo i napretku cjelokupnoga čovječanstva...

- Ova se gledišta, za kršćanina, još više produžuju i proširuju jer se rad – otkupljen od Krista i prihvaćen kao sredstvo otkupljenja – preobražava u način i put do svetosti, određenim

zaposlenjem koje se može posvetiti i koje posvećuje. (Sv. Josemaría, *Kovačnica*, 702). Usp. Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, 53.

[12] Vršiti sve svoje građanske dužnosti, ne izbjegavaj izvršiti sve obveze. Vodi računa i o svim svojim pravima, za dobro svih, ali nemoj nerazborito praviti iznimke.

- I u ovome moraš dati kršćansko svjedočanstvo. (Sv. Josemaría, *Kovačnica*, 697).

[13] Sv. Ivan Pavao II, Enc. *Centesimus annus*, 48. Usp. KKC, 2431. „Druga zadaća države je ona nadgledanja i upravljanja provođenja ljudskih prava u ekonomskom sektoru. Ipak, primarna odgovornost u ovom polju ne pripada državi, već pojedincima i raznim grupama i udruženjima koja čine društvo." (*Ibid.*)

[14] Sv. Ivan Pavao II, *prije cit.*, 37.

[15] „Naknada za posao bi ljudima trebala osiguravati mogućnost za ostvarenje dostojanstvenog življenja za njih i njihove obitelji na materijalnoj, društvenoj, kulturnoj i duhovnoj razini, uzimajući u obzir ulogu i produktivnost svakoga, vrstu posla i opće dobro' (II Vatikanski Koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 67, 2)" (KKC 2434).

[16] „Dug je put od zahtjeva isključive pravde do obilja milosti. I nema mnogo onih koji ustraju do kraja. Neki su zadovoljni kada dođu do praga: ostave pravdu sa strane i ograniče svoje djelovanje na malo dobrotvornog rada, koji opisuju kao milosrđe, bez da shvaćaju da rade samo mali dio onog što im je u stvari dužnost. I zadovoljni su sa samima sobom poput Farizeja koji je mislio da je savršeno ispunio zakon jer je postio dva puta tjedno i davao desetinu svega što je posjedovao" (Sv. Josemaría, *Prijatelji Božji*, 172). Usp.

Ibid., 83; Sv. Josemaría, *Kovačnica*, 502.

[17] Benedikt XVI, Enc. *Deus caritas est*, 25. prosinac 2005, 28

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-36-sedma-zapovijed-
dekaloga/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-36-sedma-zapovijed-dekaloga/) (19.03.2026.)